МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з наукової роботи та міжнародного співробітництва
_____
Володимир ЄРМАЧЕНКО

МОНІТОРИНГ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	***01 Освіта/Педагогіка***
Спеціальність	***011 Освітні, педагогічні науки***
Освітній рівень	***третій (освітньо-науковий)***
Освітня програма	***Освітні, педагогічні науки***

Статус дисципліни	***вибіркова***
Мова викладання, навчання та оцінювання	***українська***

Завідувач кафедри
статистики і економічного прогнозування Олена РАЄВНЄВА

Харків
2021

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри *статистики і економічного прогнозування*
Протокол № 7-А від 12.01.2021 р.

Розробник:
Раєвнєва О. В., д.е.н., проф. кафедри статистики і економічного прогнозування;
Бровко О.І., к.е.н., доц. кафедри статистики і економічного прогнозування

Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни

Навчальний рік	Дата засідання кафедри –розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Моніторинг у системі вищої освіти» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки.

Моніторинг розглядають як ефективний засіб відбору, оброблення, зберігання інформації про діяльність педагогічної системи в конкретному напрямі, що дозволяє тривалий час відстежувати її стан, здійснювати корекцію навчально-виховного процесу та прогнозувати розвиток освітньої системи. За умов модернізації національної освіти це важливо, оскільки дає змогу своєчасно усунути можливі прорахунки та розробити стратегію подальшого розвитку освіти. Формування системи освітнього моніторингу потребує розробляння і теоретичних, і методичних засад, на підставі яких створюють модель моніторингу, відповідний інструментарій і технології. Загальні методичні засади проектування моніторингу освітніх систем пов'язані з системним підходом до освіти, сучасними теоріями управління, діяльнісним підходом до навчання.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

визначення основних особливостей оцінки та аналізу перебігу освітніх процесів у ЗВО та системі вищої освіти;

опанування статистичних та економіко-математичних методів обробки первинної інформації, які характеризують поточний стан системи вищої освіти та якість освітній процесів у ЗВО;

поглиблення, розширення знань щодо методів систематизації інформації, розробки та функціонування систем моніторингу різноманітних освітніх процесів як інструменту їх модернізації та удосконалення;

оволодіння знаннями щодо обґрунтованого використання методів рейтингування та кваліметричного аналізу освітніх процесів.

Методологія та методика навчальної дисципліни базується на роботах вітчизняних і закордонних вчених з питань моніторингу освітніх процесів.

До вивчення даної навчальної дисципліни здобувач приступає, прослухавши такі дисципліни, як: філософія науки, дизайн та проектування освітньої діяльності, всі дисципліни професійного спрямування.

Об'єктом навчальної дисципліни є освітні процеси та системи.

Предметом навчальної дисципліни є закономірності, принципи, методики побудови системи моніторингу освітніх процесів, сучасні підходи до обробки інформації за допомогою статистичних методів та методи економіко – математичного моделювання.

Метою навчальної дисципліни є розширення та поглиблення теоретичних знань та набуття професійних компетентностей здобувачами освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії щодо системної оцінки і аналізу різноманітних освітніх процесів та обґрунтованого використання методів та моделей аналізу системи вищої освіти.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	**2А**
Семестр	**1**
Кількість кредитів ECTS	**5**
Форма підсумкового контролю	**залік**

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Філософія науки	Математичні методи, моделі та інформаційні технології у наукових дослідженнях
Дизайн та проектування освітньої діяльності	Науково-дослідна робота
Сучасні методи і технології обробки інформації в освіті	
Методологія та організація наукових досліджень	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Здатність до синтезу, актуалізації, систематизації інформації щодо різноманітних освітніх процесів	Проводити самостійний пошук та узагальнення освітньої інформації, формувати системи моніторингу якості освітньої діяльності у ЗВО, здійснювати побудову релевантного інформаційного простору дослідження
Здатність до використання кількісних методів обробки освітньої інформації	Визначати кореляційний зв'язок між індикаторами дослідження освітніх процесі, здійснювати моделювання освітніх процесів за допомогою часових рядів. Проводити оцінку якості побудови та адекватності моделі.
Здатність до обґрунтованого використання рейтингування та методів й моделей дослідження освітніх процесів	Застосовувати рейтинг та ренкинг як інструменти візуалізації результатів дослідження, здійснювати експертну оцінку складних освітніх процесів та явищ, використовувати експертні методи в умовах обмеженості інформації. Оцінювати узгодженість думок експертів та якість проведеної експертизи. Використовувати МАІ для обробки експертної інформації. Розробляти економіко-математичні моделі на підставі використання кількісно-якісної інформації.
Здатність до застосування кваліметричного аналізу в дослідженні освітніх процесів	Застосовувати інструменти прикладної кваліметрії, методу Делфі, здійснювати технологічний супровід вимірювання якості освіти у ЗВО, використовувати MS Excel для обробки, аналізу інформації в освіті.
Здатність до розробки ефективних рішень щодо управління освітніми процесами	Узагальнювати результати наукових досліджень, формувати вектори розвитку освітніх процесів, стратегію та тактику управління ними на підставі використання методів формалізації інформації.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Засади формування системи моніторингу освітніх процесів.

Тема 1. Загальна характеристика сутності моніторингу системи вищої освіти, його принципів та функцій.

Семінарське заняття за темою 1: 1. Практична реалізація функції моніторингу вищої освіти. 2. Моніторинг вищої освіти: становлення та розвиток в Україні. 3. Визначення мети й завдань моніторингу освіти.

Тема 2. Методи пошуку та попередньої обробки освітньої інформації

Семінарське заняття за темою 2. 1. Методи і моделі, що використовуються при дослідженні освітніх систем та процесів. 2. Методи формування інформаційного освітнього простору.

Змістовий модуль 2. Моніторинг як інструмент оцінки та аналізу освітніх процесів

Тема 3. Рейтингування як інструмент моніторингу якості діяльності ЗВО як ринку освітніх послуг

Лабораторне заняття за темою 3. Рейтингування в системі вищої освіти

Тема 4. Моніторинг процесу якості освіти у ЗВО

Лабораторне заняття за темою 4. Розробка тестів, анкет, що використовуються для моніторингу якості освіти, і їхня апробація

Тема 5. Кваліметричний аналіз як інструмент дослідження освітніх процесів.

Лабораторне заняття за темою 5: Кваліметрична модель оцінки якості освітньої програми в закладі вищої освіти.

Перелік практичних (семінарських), лабораторних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у табл. «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

Лекційні, практичні, семінарські, лабораторні заняття проводяться з використанням інформаційних технологій (Excel, Statistica). В темах першого та другого змістового модуля використовуються наступні методи навчання: презентації та банки візуального супроводження (тема 1-5), робота в малих групах (тема 1-2), моделювання професійної ситуації (лабораторна робота за темою 3-5), індивідуально-науково-дослідне завдання (тема 1-5).

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у здобувачів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, лабораторні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у здобувачів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Поточне оцінювання знань здобувачів проводиться під час семінарських, практичних і лабораторних занять за такими критеріями:

Лекція оцінюється в 2 бали, з них:

1 – присутність на лекції;

1 – активна участь в дискусії, відповіді на запитання лектора.

Лабораторна робота оцінюється в 5 балів, з них:

1 бали – правильність відповідей за темою роботи;

1 бали – знання ПП та ЕВМ;

1 бали – робота з інтернет ресурсами та підбір статистичних даних;

1 бали - правильність проведених розрахунків;

1 бали – оформлення звіту та своєчасний захист роботи.

Тести оцінюється в 2 бали з них:

50% вірних відповідей – 1 бал;

75% вірних відповідей – 1,5 бали;

100% вірних відповідей – 2 бали.

Практичне (семінарське заняття) оцінюється в 5 балів, з них:

2 бали – повністю розкрите обране питання на семінарське заняття;

2 бали – візуалізація матеріалу (презентація);

1 бал – своєчасне представлення матеріалу.

ІНДЗ оцінюється в 20 балів, з них:

1-5 балів - ретельний опис обраного освітнього процесу;

5-10 балів - розробка релевантного та обґрунтованого інформаційного простору дослідження;

10-15 балів – побудова моделей з верифікацією результатів;

15-20 балів – візуалізація отриманих результатів та формування звіту.

Самостійна робота здобувачів складається з часу, який вони витрачають на пошук, підбір й огляд літератури, підготовку до лабораторних занять. Бали на ці види робіт не виділені.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Здобувач не може бути допущений до складання заліку, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 50 балів.

Здобувача слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Max бал
Тема 1.	***Аудиторна робота***			
	Лекція	Лекція розкриває питання пов'язані з загальними характеристиками сутності моніторингу системи вищої освіти. Принципи, функції моніторингу вищої освіти.	Робота на лекції	4
	Практичне (семінарське) заняття	Семінарське заняття за темою 1: 1. Практична реалізація функції моніторингу вищої освіти. 2. Моніторинг вищої освіти: становлення та розвиток в Україні. 3. Визначення мети й завдань моніторингу освіти.	Активна участь у виконанні семінарського завдання	10
			Тестовий контроль	2
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до семінарського заняття		
Тема 2.	***Аудиторна робота***			
	Лекція	Лекція розкриває питання пов'язані з методами пошуку та попередньої обробки освітньої інформації.	Робота на лекції	4
	Практичне (семінарське) заняття	Семінарське заняття за темою 2. 1. Методи і моделі, що використовуються при дослідженні освітніх систем та процесів. 2. Методи формування інформаційного освітнього простору.	Активна участь у виконанні семінарського завдання	5
			Тестовий контроль	2
	Лабораторне заняття	Лабораторне заняття за темою 2 «Формування інформаційного	Захист лабораторної роботи	5

		освітнього простору дослідження. Перевірка початкових даних».		
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до лабораторного заняття		
Тема 3	***Аудиторна робота***			
	Лекція	Лекція розкриває питання побудови та використання рейтингу та ренкингу як інструментів дослідження освітніх процесів	Робота на лекції	4
	Практичне (семінарське) заняття	Семінарське заняття за темою 3: 1. Рейтингування – сучасний інструментарій моніторингу якості освіти. 2. Класифікація рейтингів діяльності освітніх установ	Активна участь у виконанні семінарського завдання	5
	Лабораторне заняття	Лабораторне заняття за темою 3. Рейтингування в системі вищої освіти	Тестовий контроль	2
			Захист лабораторної роботи	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до лабораторного заняття		
Тема 4	***Аудиторна робота***			
	Лекція	Лекція розкриває питання по'язані з моніторингом процесу якості освіти у закладах вищої освіти	Робота на лекції	4
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 4: визначення критеріїв та показників оцінювання для моніторингу якості освіти в залежності від об'єктів	Активна участь у виконанні практичного завдання	5
	Лабораторне заняття	Лабораторне заняття за темою 4. Розробка тестів, анкет, що використовуються для моніторингу якості освіти, і їхня апробація	Захист лабораторної роботи	5
			Тестовий контроль	2
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до лабораторного заняття		
Тема 5	***Аудиторна робота***			
	Лекція	Лекція розкриває питання по'язані з використанням кваліметричного аналізу при дослі-	Робота на лекції	4

		дженні освітніх процесів		
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 5: вибір та розрахунок показників оцінки якості освітньої діяльності	Активна участь у виконанні практичного завдання	5
	Лабораторне заняття	Лабораторне заняття за темою 5: Кваліметрична модель оцінки якості освітньої програми в закладі вищої освіти	Захист лабораторної роботи	5
			Тестовий контроль	2
			ІНДЗ	20
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою 5. Підготовка до тестового контролю.		

Рекомендована література

Основна

1. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи / заг.ред. О.І. Локшиної. – К. : К.І.С., 2004. – 128 с.
2. Управління якістю освіти у вищих навчальних закладах [Текст]: навч. посіб.: у 2 ч. Ч. 1: Теоретичні засади формування систем управління якістю надання освітніх послуг/кол. авт.; за заг. ред.чл.-кор. НАН України В.С. Загорського. — Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2011. - 136 с.
3. Хриков Є.М. Теоретико-методологічні засади моніторингу професійної підготовки [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.profosvita.org.ua/ru/career/articles/2.html.
4. Буреева Н.Н. Многомерный статистический анализ с использованием ППП "STATISTICA". Учебно-методический материал по программе повышения квалификации «Применение программных средств в научных исследованиях и преподавании математики и механики». Нижний Новгород, 2007, 112 с.
5. Раєвнєва О.В., Степуріна С.О. Побудова альтернативної системи рейтингування наукової активності ВНЗ України: методичні засади та результати апробації. ScienceRise: Pedagogical Education, 8(16), 2017. – P. 48-57.

Додаткова

6. Андреев В.И. Проблемы педагогического мониторинга качества образования/ В.И. Андреев //Известия Российской Академии Наук. - № 1. – 2001. -С. 37.
7. Регулювання потреби у фахівців з вищою освітою для національної економіки: методологічне та інформаційно – модельне забезпечення: Монографія. За заг. ред. д.е.н., проф. Пономаренко В.С., д.е.н., проф. Раєвнєвої О.В. - Х.:ФОП Александрова К.М., 2015. – 504с.
8. Управління забезпеченістю національної економіки фахівцями з вищою освітою: досвід перетворень, теоретико-інструментальне підґрунтя: монографія / Під наук ред. докт. екон. наук, проф. В. С. Пономаренка, докт. екон. наук, проф. Раєвнєвої О. В., к.е.н., доц. Єрмаченко В.Є.- Х.: ФЛП Александрова К. М., 2014. – 288 с.
9. Концептуально-методичне та модельне забезпечення механізму управління державним замовленням у межах ВНЗ: монографія/за наук. ред. д-ра економ. наук, проф. В.С. Пономаренко, д-ра економ. наук, проф. О.В. Раєвнєвої, канд. економ. наук, проф. В.Є. Єрмаченко. - Харків: ФОП Лібуркіна Л.М., 2017. - 444с.
10. Rayevnyeva O. V., Stryzhychenko K. A. Autonomy of the European Higher Education System: characteristic features of the clusters. Проблеми економіки. – 2017. – № 4. – С. 424-429
11. Rayevnyeva O., Stryzhychenko K. Authority of the higher education system in conditions of the European integration of Ukraine. Problems and Perspectives in Management, Volume

16, Issue #3, 2018 – P. 501-510

12. S. Yevseiev, V. Ponomarenko, O. Rayevnyeva. Assessment of functional effectiveness of the corporate scientific-educational network based on comprehensive indicators of service quality. Східно-Європейський журнал передових технологій. Information technology. Industry control systems. Vol.6, №2 (90), 2017. – P.4-15

13. Теленкевич В. В. Квалиметрия: история, возможности, методы / В. В. Теленкевич. – // Бизнес-образование в условиях глобализации : Материалы науч.- практ. конф.- (апрель., 2006 г., Иркутск). – Иркутск : БИБММ ИГУ, 2006. – С. 40–44.

14. Циба В. Кваліметрія – теорія вимірювання в гуманітарних і природничих науках / В. Циба // Соціальна психологія. – 2005. – № 4. – С. 3–20

Інформаційні ресурси

15. Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/

16. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/ua

17. Сторінка курсу на платформі Moodle (персональна навчальна система). - Режим доступу: https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7587